

Бурят-Монголой ҮНЭН

ВКП(б)-ийн ОБЛАСТНОЙ БА ГОРОДСКОЙ КОМИТЕДУУДЭЙ,
БУРЯТ-МОНГОЛОЙ АССР-ЭЙ ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ОРГАН.

№ 125 (6054) 1950 оной июнин 21, среда Сэн 20 мүнгэн

КОЛХОЗ БҮРИДЭ-ҮБНЭ ХУРЯЛГЫН ТҮСЭБ

Колхозно нинтын адуу малай тоо толгойн олошорхо тудам үбнэ тэжээл бэлдэхдээ улам ихэ болон. Республикын олонхи колхозуудта малажалай ургалтаа тэжээл үйлдэбэрлгын гэгдээн ябадалыс хараада абажа, мүнөө жэлдэ сабиалангыс али болохоор үргэдхэхэ, тэрэний гүйсэд ашахлах шухала. Тэрэ зорилгоор, колхоз бүхэн бин байгаа арга боломжонуудаа баранингь хараада абажа, үбнэ хурялгын ба силос даралгын түсэб зохёоо ёотой. Хүдөө ажахын хүдэлмэринүүдэ иматгал зүбөөр түсэблөөд, тэдэнэй бөлүдлэгдэхэ ябадалыс, найнаар эмхидхэн колхозууд ямаршье кампанинуудыс саг болзор соонь, эрхим шанартайгаар үнгэргэдэг байна.

Хурялга ба силос даралгада элсүүлхээр түсэблөө. Энэ хүдэлмэрид эхэнэрүүдэ олоор хабадуулхын зорилгоор хүүгэдэй ясли эмхидхэхэ юм. Тарянажалай ба малажалайн бригадануудаа, МТС-эй тракторна бригадаа гадна, эндэ административно-ажахын 19 хүдэлмэрилгүдөө бүридэн тусгаар бригада үбнэ хурялга дээрэ хүдэлмэрилхэ байна. Тэдэ бригаданууда тусбэй ёноор сабиалангай газар тусаагдаан, үбнэ абаха даалгабаринууд үгтэнэ байна.

Тэршэлэн тус колхозой түсэб соо үбнэ хурялгада ябах колхозинуудай ажалай түлөөн ба нормонууд шэнээр харагдажа зохёодоо, түрүүшүүдэ урмашуула хэмжээнүүд хараалагдаа. Энэ хадаа үбнэ хурялга дээрэ үйлдэбэринин бүтээсэ болон хүдэлмэрин шанарыс улам бүри дээшлүүлхэ арга олгохо байна.

Үбнэ хурялгын ба силос даралгын хүдэлмэринүүдэй түсэб зохёолгодонь хүдөө ажахын мэргэжлэд колхозуудта туналжа, өөхөдүгдэхэ сэхэ үүргэс дүүргэхэ ёотой. Хүдөө ажахын мэргэжлэдэй заагагүй хабаадлалгайгаар зохёолгодон үбнэ хурялгын түсэбэс артелиин гүшүүдэй хамтын суглаан дээрэ табича, колхозинуудаар баталуула шухала. Түсэб зохёоодоо үбнэ сабиалах, тармажа бухаллаха болзорнуудыс үнжгайруулжа үгто болохогүй. Мүн үбнэ сабиала ба хүридлгын хоорондо забнар гагахагүй бодомжолон түсэбэ зохёохо хэрэгтэй. Тинн, колхоз бүхэн үбнэ хурялгада түсэбөөр хараалагдаһан ёноор хүдэлмэриш хүсээс сабиалан дээрэ гүйсэд гаргажа, энэ хүдэлмэрин болзор соонь, эрхим шанартайгаар дүүргэжэ шадаха байна.

«Энэ жэлдэ үбнэ хурялга ба тэжээл силосовалгын хүдэлмэринүүдэс саг болзор соонь, эмхидгээр үнгэргэжэ, тэжээл бэлдэхэхэ түсэбөө дүүргэхэ ба нинтын малажалда бүрин хүрэхөөр хэмжээнэй тэжээлэй шухала запас колхоз, совхоз бүридэ байгуулаха ябадал хангаха» гэжэ 1950 ондо ургаса хурялга ба хүдөө ажахын продуктуудай бэлдхэлнүүдэ үнгэргэхэ тухай СССР-эй Министруудэй Соведэй ба ВКП(б)-эй ЦК-гэй тогтоол соо хэлэгдэнэ.

Нютагуудтахы партийна, советскэ, хүдөө ажахын органуудай зорилго хадаа парти ба правительствээр табигдаһан энэ эрилтэс бэлдүүлэн, үбнэ хурялгын түсэб зүбөөр зохёолгодон колхоз бүридэ туналжа, тэрэний саашанхи дүүргэлтэс хинан шалхаха, эмхидхэхэ ябадал болоно.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

Социалистическэ Ажалай Геройнууд Багирова Басти Масим кыы ба Гасанова Шамама Махмудалы кызы гэгшөдые «Хадуур ба Балта» гэжэ хоёрдох алтан медалаар шагнаха тухай

Социалистическэ Ажалай Геройн нэрээрэг олгоһонхо хойшо үнгэриг 3 жэл соо хүдөө ажахыда үндэр показателнуудыс туйлаха, Социалистическэ Ажалай Геройн нэрээрэгдэ хүртэхэ эрхэтэй болон Социалистическэ Ажалай Геройнуудта СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй 1949 оной мартын 3-ай Указтай зохиладуулан, «Хадуур ба Балта» гэжэ хоёрдох алтан медалаар шагнаха гэбэл:

1. Багирова Басти Масим кызы — Азербайджанска ССР-эй Касум Исмайловска районой Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозой звеньевой, хлопогой ургасыс 1947 ондо 5 гектар талмай дээрэ гектар бүриһөө 111,2 центнер, 1948 ондо 6,5 гектар талмай дээрэ га бүрин 90,7 центнер ба 1949 ондо 6 гектар талмай дээрэ гектар бүриһөө 94,1 центнер, 1948 ондо 6 гектар талмай дээрэ га бүрин 88,5 центнер ба 1949 ондо 7 гектар талмай дээрэ га бүрин 76,2 центнер абанан.

Социалистическэ Ажалай Геройнууд Багирова Басти Масим кызы ба Гасанова Шамама Махмудалы кызы гэгшэдэй ажалай габыануудыс тэмдэглэн, шагнагдашадай бронзово бюстнуудыс зохио бэ шэгтэйгээр хэжэ, Геройнуудай түрэн нотатган постаментүүд дээрэ табича.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. ШВЕРНИК.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь А. ГОРКИН.

Москва, Кремль. 1950 оной июнин 17.

СССР-эй Верховно Соведэй заседанинууд

Союзай Соведэй ба Национальностнуудай Соведэй 1950 оной, июнин 19-эй, хамтын заседани тухай

Информационно мэдээсэл

Июнин 19-дэ, үдэшин 7 часа, Кремльдэ, Кремлёвско Ехэ Ордон соо Союзай Соведэй ба Национальностнуудай Соведэй хамтын заседани болобо.

Союзай Соведэй Түрүүлэгшэ депутат М. А. Яснов Түрүүлэгшээр байба.

СССР-эй Верховно Совет СССР-эй Верховно Соведэй Президиумыс хунгажа эхилбэ.

Союзай Соведэй Старейшинин Соведэй ба Национальностнуудай Соведэй Старейшинин Соведэй нэрлээ үгэ хэлэн депутат Л. Г. Мельниковей дурадхалаар СССР-эй Верховно Совет хадаа СССР-эй Верховно Соведэй Президиумыс нимэ составтайгаар нэгэн Ханалаар хунгажэ бэбэл:

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ — Шверник Николай Михайлович — РСФСР-эй Свердловско округуо депутат.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын Орлогшоно:

Тарасов Михаил Петрович — РСФСР-эй Уфимска округуо депутат.

Гречуха Михаил Сергеевич — Украинска ССР-эй Бережанска округуо депутат.

Козлов Василий Иванович — Белорусска ССР-эй Слуцка округуо депутат.

Рашидов Шараф — Узбекскэ ССР-эй Джизакска округуо депутат.

Керимбаев Даниял — Казахска ССР-эй Павлодарска округуо депутат.

Гогоу Василий Барнабович — Грузинска ССР-эй Батумска округуо депутат.

Гейдаров Назар Гейдар оглы —

Азербайджанска ССР-эй Сабирбадска округуо депутат.

Палецкис Юстас Игнович — Литовско ССР-эй Тельшяйска округуо депутат.

Бровко Федор Григорьевич — Молдавска ССР-эй Бельцкэ городско округуо депутат.

Кирхенштейн Август Мартынович — Латвийска ССР-эй Цосисска округуо депутат.

Кулатов Турабай — Киргизскэ ССР-эй Узгенско округуо депутат.

Додуходоев Назаршо — Таджикска ССР-эй Мургавска округуо депутат.

Папан Мацак Петросович — Армянска ССР-эй Степанаванска округуо депутат.

Сарыев Акмамед — Туркменскэ ССР-эй Кагановичска округуо депутат.

Якобсон Август Михкелевич — Эстонско ССР-эй Лянескэ округуо депутат.

Куусинен Отто Вильгельмович — Карело-Финскэ ССР-эй Куркийокско округуо депутат.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь — Горкин Александр Федорович — Чувашска АССР-эй Канашска округуо депутат.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гүшүүд:

Андрианов Василий Михайлович — Ленинград городой Невскэ округуо депутат.

Багиров Мир-Джафар Аббасович — Азербайджанска ССР-эй Бакинска-Сталинска округуо депутат.

Буденный Семён Михайлович — Украинска ССР-эй Шепетовско округуо депутат.

Вагапов Сабир Ахмедьянович — Башкирска АССР-эй Дуванска округуо депутат.

Даниялов Абдурахман Даниялович — Дагестанска АССР-эй Буйнакска округуо депутат.

Калиберзин Ян Эдуардович — Латвийска ССР-эй Рижскэ городско округуо депутат.

Кузнецов Василий Васильевич — РСФСР-эй Сталинградска округуо депутат.

Лебедева Зинаида Александровна — Москва городой Сокольническо округуо депутат.

Мельников Леонид Георгиевич — Украинска ССР-эй Киевскэ-Ленинскэ округуо депутат.

Муратов Зиннат Ибетович — Татарска АССР-эй Казанска хүдөөгэй округуо депутат.

Пономаренко Пантелеймон Кондратьевич — Белорусска ССР-эй Минскэ хүдөөгэй округуо депутат.

Суслов Михаил Андреевич — Саратовска областин Саратовско Ленинскэ округуо депутат.

Федорова Зинаида Тихоновна — Кировско областин Малмыжска округуо депутат.

Хрущев Никита Сергеевич — Москва городой Калининска округуо депутат.

Шкирятов Матвей Федорович — РСФСР-эй Тульско-Рязанска округуо депутат.

СССР-эй Верховно Совет СССР-эй Правительствэ — СССР-эй Министруудэй Соведэс байгуулаха тухай асуудалыс хаража үзэбэ.

Депутат Н. С. Хрущевой дурадхалаар СССР-эй Верховно Совет нимэ тогтоолыс нэгэн ханалаар абаба:

«Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай Верховно Соведэй тогтоохонь хадаа:

1. СССР-эй Министруудэй Соведэй ажал-ябуулгыс найшааха.

2. Гүрэнөө ударидаха уялгануудаа саашадаашыс дүүргэжэ байхынь Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай Министруудэй Соведэтэ даалгаха.

Союзай Соведэй ба Национальностнуудай Соведэй абанан шийдхэбэринүүдэй ёноор, СССР-эй Верховно Совет эб найрамдалай тала баригшадай Бүхэдэлхэйн Конгрессэй Саг үргэлжын Комитедэй хандалгыс хаража үзэбэ. Энэ асуудал тушаа депутат В. В. Кузнецов мэдээсэл хэбэ.

Депутат В. В. Кузнецовой мэдээсэл тушаа үгэ хэлээ гэбэл: депутат Греков Б. Д. (РСФСР-эй Ростовско округ), депутат Корнейчук А. Е. (Украинска ССР-эй Киевскэ хүдөөгэй округ), депутат Несмеянов А. Н. (Москва городой Советскэ округ), депутат Абзалон-Саксе А. О. (Латвийска ССР-эй Мадонско округ), депутат Тихонов Н. С. (Ленинград городой Дзержинскэ округ).

СССР-эй Верховно Совет эб найрамдалай тала баригшадай Бүхэдэлхэйн конгрессэй Саг үргэлжын Комитедэй хандалгатай дашарамдуулан Мэдүүлгыс нэгэн ханалаар абана.

Сессин хэлсэхэ зүйл дүүрбэ. Түрүүлэгшээр байһан Союзай Соведэй Түрүүлэгшэ депутат М. А. Яснов СССР-эй Верховно Соведэй 1-дэхи сессиис хагдаһан дээрэ тоолоно.

Депутат Н. С. ХРУЩЕВОЙ үгэ

Нүхэд депутатууд! СССР-эй Верховно Соведэй үзэмжэдэ Старейшинин Соведэй даалгабарар нимэ дурадхал оруулна.

«Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай Верховно Соведэй тогтоохонь хадаа:

1. ССР Союзай Министруудэй Соведэй ажал-ябуулгыс найшааха (Нэрёмэ, удаан үргэлжэлэн альгаташалганууд).

2. Гүрэнөө хүтэлхэ уялгануудаа саашадаашыс дүүргэжэ байхынь Советскэ Социалистическэ Республикануудай Министруудэй Соведэтэ даалгаха (Нэрёмэ, удаан үргэлжэлэн альгаташалганууд. Булгадаа бодоно: Зал соһоо: Агууехэ Сталинда алдар соһо!» гэһэн хашхаралданууд).

Нүхэд депутатууд! Энэ дурадхал хадаа Верховно Соведэй депутатуудаар нэгэн ханалтайгаар хүлээгдэн абтаха ба бүхы советскэ арадар найшаагдаха байһандань бидэнэр этгизнэбди. (Нэрёмэ альгаташалганууд).

Советскэ Союзай Правительство болбол гүрэнөө хүтэлхэ уялгануудыс амжалтаттайгаар дүүргэжэ, энээнэй урдахы өөрингөө бүхы ажал-ябуулаар, Эхэ орондоо үнэс сэхээр алба хэлээрээ бүгэдэниин найшаал ба советскэ арадай баясхалан хүлэжэ байна. (Альгаташалганууд). Большевикскэ парти ба Советскэ Правительство хадаа арадай интересүүдыс юундэшыс үлүүгээр харадаг гэжэ манай ороной хүдэлмэришд, таряаш болон интеллигенцид олонжолэй дүй дүршл дээрэнээ хаража этгизбэ. (Альгаташалганууд).

Манай арал коммунистическэ партини ба советскэ правительствын хүтэлбэрин доро ябажа, коммунизм байгуулаха хэрэгтэй дайнай хойто тээхи үедэ шэнэ гайхамшарта илалтануудыс туйлаа. Манай орон дайнай хойто тээхи бэрхшээлүүдыс өөрингөө хүсэнүүдээр амжалтаттай найнаар дабажа, гараад, арадай ажахыс хүжөөлгын дайнай урда тээхи хэмжээндэ хүрэнэн тэды бэшэ, харин промшленностиин, хүдөө ажахын ба культурын шэнэ хүсэтэ дэбжэлтэс хангаба. (Альгаташалганууд).

Арадай ажахын ургалтын үндэһэ уури дээрэ ажалшадай материална тэнгилэн байдал хэлбэршгүгээр ургана. Советскэ Правительство болбол үргэн хэрэглэй эд товарнуудай үйлдэбэрлгыс таһалгаряггүйгөөр дээшлүүлхэ, үнэ сэнгүүдыс саг үргэлжэ химдаруулаха политика бэлдүүлэнэ. Хүдэлмэришд, таряашад ба интеллигенциин ажабайдал жэллээ жэлдэ улам бүри шанга шадалтай ба культурна боложо байна.

Манай Эхэ ороной эдэ айхбатар эхэ амжалтанууд хадаа советскэ хүнүүдэй, Советскэ Союзай ахадуу бүхы республикануудай шэнэ габыата ажалай аша үрэ, коммунистическэ парти ба Советскэ Правительствын сэсэн мэргэн хүтэлбэрин аша үрэ мүн.

Коммунистическэ парти болбол промшленность ба транспортын хэлбэршгүгэй дэбжэлтын түлөө, социалистическэ хүдөө ажахын саашанхи хүжэлтын, колхозууд, МТС-үүд болон совхозуудыс бүхэжүүлхын түлөө, советскэ арадай ажабайдалай материална болон культурна хэмжээс дээшлүүлхын түлөө мүн саашадаашыс тэмсэхэ байна гэжэ хунгагшадта хандаһан өөрингөө Хандагша соо

партиин Центральна Комитет мэдүүлэн байгаа. Советскэ Правительство хадаа партини табинан зорилгонуудыс дүүргэхын түлөө шадабартайгаар ба хэлбэршгүгэй сэхээр тэмсэнэ гэжэ манай ороной бүхы ажалшад ажабайдалайнгаа дүй дүршл дээрэнээ хараба. Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай Министруудэй Совет манай советскэ Эхэ ороной экономикын ба культурын шэнэ бадаралтыс болон ажалшадай материална тэнгилэн байдалай дэбжэлтэс туйлаха байһандань бидэнэр этгизнэбди.

Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай 1950 ондо Верховно Соведээр баталагдаһан Гүрэнэй бюджет болбол манай социалистическэ Эхэ ороной арадай ажахын шэнэ дэбжэлтэс болон хүсэ шадалайн бэхжилтэс хангаха байна. СССР-эй Верховно Соведээр баталан абтанан Гүрэнэй бюджет тухай Хуули хадаа советскэ арадар найшаагдаха байһанинь лабтай, юундэб гэхэдэ, тэрэ болбол Советскэ Союзай бүхы республикануудай ажахы болон культурын хүжэлтын, советскэ хүнүүдэй материална тэнгилэн байдалай хэлбэршгүгэйгөөр саашадаа дэбжэлтын интересүүдтэй тааралдана.

Советскэ арал болбол Советскэ Правительствын гададын политикыс нэгэн ханалтайгаар найшаана. Арадуудай хоорондын эб найрамдалай ба хани барисаанай энэ хэлбэршгүгэй сэхэ политика хадаа бүхы прогрессивнэ хүн түрлэтэй үлгөө айхбатар эхэ дэмжэлгэ хүлээдэг байна. Советскэ Союзай Правительство хадаа мүн саашадаашыс эб найрамдалыс ба

та сэхээр сахижа байха байһандань бидэнэр этгизнэбди.

СССР-эй Министруудэй Соведэй ажал-ябуулгыс найшааха ба гүрэнөө хүтэлхэ уялгануудаа мүн саашадаашыс дүүргэжэ байха тухайн оруулагданан дурадхалыс баталхын түлөө бидэнэр булгадаа туйлай эхэ ханамжатайгаар гологовалха байнабди.

Энэ дурадхалыс баталхадаа бидэнэр болбол советскэ арадай аша туһада шэнэ амжалтануудыс болон үрэ түгэс ажал-ябуулгыс Советскэ Союзай Правительствода ба Правительствэс толгойлошо нүхэр Сталинда нэгэн ханалтайгаар хүсэнэбди (Нэрёмэ, үни удаан үргэлжэлэн альгаташалганууд. Булгадаа хүл дээрээ бодоно).

Манай Эхэ ороной ажаждад большевикскэ партиин хүтэлбэр доро ябажа бүхэдэлхэйн-түүхэтэ илалтануудыс туйлаа. Советскэ арал социалистическэ обшество байгуулаад, урагшаа, коммунизмын замаар амжалта түгэсөөр дабшажа ябана. Бидэнэр энэ замаар этгизлэтэй найдамтайгаар ябажа ябанабди, тинн үдэрһөө үдэртэ улам олон шэнэ амжалтануудыс туйлахабди, юундэб гэхэдэ, Маркс — Энгельс — Ленин — Сталиной бүтэдыс илагша агууехэ идеяүүд манай замыс туйатуулна.

Советскэ арал ленинзмын ту доро, большевикскэ партиин шалгарһан хүтэлбэри доро, генеральна вождь ба багша — агууехэ Сталиной сэсэн мэргэн ударидала доро коммунизмын шэнэ илалтанууд тээшэ байха сэхээр ябаха байна. (Булгадаа бодоно. Нэрёмэ, үни удаан үргэлжэлэн альгаташалганууд).

СССР-эй Верховно Соведэй мэдүүлгэ

Г-н И. Фаржын түрүүлэгэ доро эб найрамдалай тала баригшадай Бүхэдэлхэйн конгрессэй Саг үргэлжын Комитедэй делегациис СССР-эй Верховно Соведэтэ угтажа абанан тухай ба атомна зэбсэг хорихо, энэ хорилтыс сахижа ябадалла уласхоорондын хатуу хиналгыс тогтоохо ба агрессивин болон хүнүүдыс олоор худалгын энэ зэбсэгыс түрүүлэн хэрэглэнэ правительствыс сэрэгтэй гэмтэн гэжэ соносохыс урйялһан Саг үргэлжын комитедэй Стокгольмско сессини урйя гуйай депутат В. В. Кузнецовой мэдээсэлыс соносоод, СССР-эй Вер-

ховно-Совет Саг үргэлжын Комитедэй дурадхалнуудыс найшааһан тухайга нэгэн ханалаар мэдүүлнэ. (Альгаташалганууд).

Эб найрамдалай тала баригшадай Бүхэдэлхэйн Конгрессэй Саг үргэлжын Комитедэй эдэ дурадхалнуудын бүхы арадуудай шухала эрилтэнүүдтэ ба бүхы дэлхэй дээрэ бата бэхи ба удаан сагай эб найрамдал тогтоохо гэнэн тэдэнэй эрмэлзэлгэдэ бүрин харюусана.

Эб найрамдал тээшэ советскэ арадай хэлбэршгүгэй дура зоригыс мэдүүлэн, СССР-эй Верховно Совет эб найрамдалай тала баригшад

дай Бүхэдэлхэйн конгрессэй Саг үргэлжын Комитедэй дурадхалнуудыс бэлдүүлхэ талаар шухала арга хэмжээнүүдыс зохёон гүйсэдхэхэ хэрэгтэ бусад гүрэнүүдэй хуули гаргалтын органуудтай харилсан ажадалхаар бэлэн байһан тухайгаа мэдүүлнэ.

Арадуудай хоорондохы хани харилсаа ба эб найрамдалай түлөө саг үргэлжэ тэмсэдэг Советскэ Правительство хадаа арадуудай хоорондохы эб найрамдалай ба хани барисаанай харилсаануудай энэ политикыс саашадаашыс бата зоригтойгаар ябуулаха, бүгэдэниин эб найрамдал болон уласхоорон-

дын аюулгүй байха ябадалыс хангахын тула Нэгэдмэл Нацануудай Организацнар дамжуулан шухала хэмжээнүүдыс уридшалан абаха ба бусад бүхы аргануудыс ашаглаха байха бээ гэжэ СССР-эй Верховно Совет этгизн найлана.

Гэхэтэй хамта СССР-эй Верховно Совет хадаа эб найрамдалай тала баригшадай хүдэлбэр, нэн түрүүндэ эб найрамдалай тала баригшадай Бүхэдэлхэйн конгрессэй Саг үргэлжын Комитедэй Стокгольмско урйя бүхы советскэ арадай нэгэн ханалта дэмжэлгыс абаха байха гэжэ найлана. (Нэрёмэ альгаташалганууд).

Союзай Соведей ба Национальностнуудай Соведей хамтын заседани

Июнийн 19-дэ, үдэшин 7 часа, Кремлевско Ехэ Ордон соо Союзай Соведей ба Национальностнуудай Соведей хамтын заседани нэгдэбэ.

Зал соо олон тоото айлшад — московско фабрикануудай ба заводуудай стахановчууд, наукин, гэжээрэй, искусствын ба литературин ажал-ябуулагшад, Советскэ Арминин генералууд ба офицернууд байлсана. Дипломатическа лонжонуудта, советскэ ба харин хэблэлэй лонжонуудта олон хүнүүд хууна.

Түрүүлэгшын столы саада тээ — Союзай Соведей Түрүүлэгшэ депутат М. А. Яснов, Национальностнуудай Соведей Түрүүлэгшэ Ж. Шайхметов, палатауудай Түрүүлэгшэ Орлошонолор депутатудууд А. И. Кириченко, Т. М. Зуева, А. Ю. Снежкус, А. И. Ниязов, М. Т. Якубов, М. В. Зимин, Т. М. Матиашвили гэшлэдэ Правительствени лонжонуудта хууна. Нүхэд В. М. Мологов, Г. М. Маленков, Л. П. Верия, К. Е. Ворошилов, Л. М. Каганович, А. И. Микоян, А. А. Андреев, Н. С. Хрушев, Н. А. Булганин, А. Н. Косыгин, Н. М. Шверник, М. А. Суслон, П. К. Пономаренко, М. Ф. Шкирятов гэшлэдэ эрхэдэнь депутатуд ба айлшад үни удаан үргэлжэлэн алыгаташалгануудаар угтана.

Түрүүлэгшээр хууна — Союзай Соведей Түрүүлэгшэ депутат М. А. Яснов болбол зүбшэн хэлсэхэ зүйлдэ — СССР-эй Верховно Соведей Президиумые хунгаха тухай асуудал байна гэжэ мэдэсэнэ. Депутат Л. Г. Мельниковтэ үгэ үгтэнэ.

Депутат Мельников болбол Союзай Соведей Старейшинин Соведей ба Национальностнуудай Соведей Старейшинин Соведей даалгабарлар, СССР-эй Верховно Соведей Президиумэй сосаг тухай дурадхал оруула.

Депутатууд нэгэн ханалтайгаар үни, удаа үргэлжэлэн алыгаташалган доро, СССР-эй Верховно Соведей Президиумэй Түрүүлэгшээр депутат Н. М. Швернигы хунгаба. СССР-эй Верховно Соведей Президиумэй Түрүүлэгшын Орлошонолор депутатуд М. П. Тарасов, М. С. Гречуха, В. И. Козлов, Ш. Рашидов, Д. Керимбаев, В. Б. Гюга, Н. Г. Гейдаров, Ю. И. Палецкис, Ф. Г. Бровка, А. М. Кирхенштейн, Т. Кулатов, Н. Додхуодов, М. П. Папан, А. Сарыев, А. М. Якобсон, О. В. Куусинен гэшлэдэ нэгэн дуугаар хунгадана. СССР-эй Верховно Соведей Президиумэй секретаряар А. Ф. Горкин хунгадана.

СССР-эй Верховно Соведей Президиумэй гэшүүдээр В. М. Андрианов, М. А. Багиров, С. М. Будиний, С. А. Баганов, А. Д. Даниялов, Я. Э. Калиберзин, В. В. Кузнецов, З. А. Лебедева, Л. Г. Мельников, Э. И. Муратов, П. К. Пономаренко, М. А. Суслон, З. Ф. Федорова, Ш. С. Хрушев, М. Ф. Шкирятов гэшлэдэ нэгэн дуугаар хунгадана. Голосованин хүлүүр зал соо байган бүхы депутатуд ба айлшад хадаа СССР-эй Верховно Соведей Президиумэй шэинэр хунгадана сосастые үни удаан үргэлжэлэн алыгаташалгануудтаар хайшаана.

Удаань сесси болбол зүбшэн хэлсэхэ зүйлнүүдэй удаахи асуудалдаа — Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай Правительствоые байгуулха ороно. Депутат Н. С. Хрущевто үгэ үгтэнэ.

Нүхэд депутатуд! Старейшинин Соведей даалгабарлар сессин үзэмжэдэ нимэ дурадхал оруулаб.

Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай Верховно Соведей тогтоохонь хадаа: 1. ССР Союзай Министрүүдэй Соведей ажал-ябуулые хайшааха. 2. Гүрэнөө хүтэлхэ уялгануудта саашадашые дүргэжэ байхыень Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай Министрүүдэй Соведей даалгаха.

Эдэ үгэнүүдые суглараад байшад нэрвемэ, үни удаан үргэлжэлэн алыгаташалгануудаар угтана. Булгадаа хүл дээрэ болдоно. «Агуухэ Сталинда — алдар соло!» гэһэн хашхаралданууд зал соо эздэлэнэ. Правительствое толгойлогшо — советскэ ардад агуухэ нождани хүндэлдэ болон ованц хэдэн минутын турша соо үргэлжэлэнэ.

Советскэ Союзай Правительство болбол гүрэнөө хүтэлхэ уялгануудые амжалттайгаар дүргэжэ, энээнэй урдахы өөрышөө бүхы ажал-ябуулаар, — гэжэ нүхэр Хрушев үргэлжэлүүлэнэ. — Эхэ орондоо үнэн сэхээр алба хэлээрээ бүгдээнитни хайшаал ба советскэ ардад баясхалан хүлэжэ

байна. (Үни удаан үргэлжэлэн алыгаташалганууд).

Советскэ арад, гэжэ нүхэр Хрушев үгэнгөө эсэстэ хэлэнэ, социалистическэ общество байгуулаад, урагшаа, коммунизмын замаар амжалта түгсөөр дабшажа ябана. Бидэнэр энэ замаар эгитгэлтэй, найдамтайгаар яважа ябанабди, тини үдэрһөө үдэртэ улам олон шэнэ амжалтануудые туйлахадни, юундэб гэхэдэ Маркс — Энгельс — Ленин — Сталиний бүгдые илагша агуухэ идеянууд манай замые туйлагуула.

Депутат Хрущевтой дурадхал нэгэн дуугаар, угаа ехэ дүбжэлтэйгээр баталан абтана. Советскэ ардад түүхэтэ иналтануудые агуухэ эмхидхгшээр ба зоригжуулагша нүхэр И. В. Сталиний хүндэлдэ зал соо нэрвемэ ованц боложо үргэдэнэ.

Депутатууд болбол эб найрамдалай тала баригшаддэй Бүхэдэлхэйн конгрессэй Саг үргэлжын комитетэй делегацие СССР-эй Верховно Соведей хүлээн абалан тухай мэдээсэлье дуулаха болсно гэжэ Түрүүлэгшэ хэлэбэ.

Депутат В. В. Кузнецовто үгэ үгтэнэ. Эб найрамдалай тала баригшаддэй Бүхэдэлхэйн конгрессэй Саг үргэлжын комитетэй делегацие СССР-эй Верховно Соведей хүлээн абалан тухай мэдээсэлье дуулаха болсно гэжэ Түрүүлэгшэ хэлэбэ.

Депутат В. В. Кузнецовто үгэ үгтэнэ. Эб найрамдалай тала баригшаддэй Бүхэдэлхэйн конгрессэй Саг үргэлжын комитетэй делегацие СССР-эй Верховно Соведей хүлээн абалан тухай мэдээсэлье дуулаха болсно гэжэ Түрүүлэгшэ хэлэбэ.

Манай хилые абдэнэн американска самолётдэй үзэдөө дуудлаагүй аашада Советскэ Латвинин ажалшад, бүхы советскэ ардад ба бүхы прогрессивнэ хүн түрэлтэндэ алдар, дураа гутаган байна. Самолёт хадаа Латвинин газар дээр гүр ниндэ, тэрэниие США болбол

Саашаа депутат Кузнецов болбол эб найрамдалай тала баригшаддэй Бүхэдэлхэйн конгрессэй Саг үргэлжын комитетэй Стокгольмско сессини уржа тухай хэлэнэ. Энэ уржа болбол хүнүүдые айлаха ба олоорнь хоодаха ээбсэг бологшо атомна ээбсэые үгэ дуугүй хорихо, энэ шиндэбэйниин дүргэлтын хойтохоо уласхооронднин парин хангалта тахиа ба ямар нэгэн орондо эсэргүүтээр атомна ээбсэг эгээн түрүүн хэрэглэһэн тэрэ правительствэые сэргэһэй гэмтэн гэжэ сонсохохо эрилтэ хэнэ.

Энэ уржа хадаа бүхы дэлхэй дээрэ үргэнөөр дэмжэгдэ. Тэрэн доро 100 миллионһоо олон хүнүүд өөһэднине гар табыа.

Депутат Кузнецов болбол эб найрамдалай тала баригшаддэй Бүхэдэлхэйн конгрессэй Саг үргэлжын комитетэй Стокгольмско сессини уржа соо хэлэлтэн эрилтэ хэлсэхэ гэжэ дурадхана.

Бүгдээнитни эб найрамдалые бэхжүүлгын нангин хэрэгые хамгаалаа ба шэнэ дайнай бүхы ба аилбүхы үүдхэгшэдые эрид шүүд элшүүлэн гаргадаг Советскэ Союзда — арадуудай эб найрамдалай ба хани барисаанай туг баригшаддэ, бүхы ороннуудай амжалта гүнзгийгөөр эгитэнэ. Эб найрамдал хамгаалха хэрэгэй табигдаад байхала, бидэнэр болбол коммунистическэ партини, агуухэ Сталиний хүтэлбэрилдэг советскэ ардад зоримгойгоор найдаха шадахаб гэжэ бүхы ороннуудай ардууд мэдэлэг.

Эб найрамдалай агуухэ туг баригшын нүхэр Сталиний хүндэлдэ ордоной зал соо нэрвемэ ованц дахин эздэлэнэ.

Трибуна дээрэ — депутат Б. Д. Греков. Элптэ советскэ эрдэмтэ, эб найрамдалые хамгаалха Советскэ комитетэй эдэбхитэ ажал-ябуулагша болбол эб найрамдалые хамгаалаха Бүхэдэлхэйн конгрессэй Саг үргэлжын комитетэй Стокгольмско сессини дээрэ эздэлтэн үнэн зүйтэй уржада өөрынгөө ханалые нэгдүүлэнэ.

Депутат Греков болбол өөрынгөө үгые нимэ уржагаар дүргэнэ: — Бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдалай түлөө тэмсэлшэд! Видэһэр, советскэ хүнүүд, таанартай холодо ба хэлбэршгүй сэхэ ябах гэжэ мэдэгтэ! Советскэ гүрэнэй правительство, коммунистическэ парти ба манай вождэ нүхэр Сталин эб найрамдалые бат сэхээр хамгаалжа байна гэжэ мэдэгтэ! (Үни удаан үргэлжэлэн алыгаташалганууд).

Уранзохболшо депутат А. Е. Корнейчук сэдхэл хүдэлгэмэ үгэ хэлэбэ. Эб найрамдалай түлөө тэмсэлэй хүдэлгөөнэй ямараар үргэдэжэ байган тухай тэрэ хэлэнэ. Атомна бомбые хорихо тухай эрилтэ доро гар табилгые суглуулаха кампани мүнөө бумбэрсэг дэлхэйн бүхы шахуу ороннуудта яважа байна. Энэ кампани хадаа бүхы газарнуудаар ябана, бүхы бэр-

хэшээднүүдые эбдэнэ, ушарын дэлхэйн простой хүнүүд болбол тэдэнэй ажагуудалда эсэргүү агароной хана бэлдэгдэ байхыниие ойлгоо. Эб найрамдал өөрөө эрдэгтүй юм, тэрэнэй түлөө тэмсэхэ хэрэгтэй гэжэ манай вождэ ба багша нүхэр Сталиний хэлэһэн агуухэ үгэнүүдые тэдэнэр ойлгоо.

Үгээ дүүртэхэдэ, депутат Корнейчук ингэжэ хэлэнэ: — Хэрбээ дай үүдхэгшад гэмтэ дай ажилхэ ба атомна бомбо хэрэглэхэ гэжэ нэлдэ юм хаань, тэдэниие юристнүүдэй ба дипломадуудай трибуналууд бэшэ, карин дэлхэйн бүхы арадууд сүүдлэхэ ба сүүдлэхэнь байна. (Үни удаан үргэлжэлэн алыгаташалганууд).

— Бүхы советскэ арад — бага эхгүй эб найрамдалые, эб найрамдала дуратай бүсэд ардуудтай хани барисае байгуулха эрмэлзэлгээр нэгт хичээл — гэжэ депутат А. Н. Несмеянов сессини трибуна дээрһэнэ хэлэнэ. — Тэрэ болбол эб найрамдалай тала баригшаддэй Бүхэдэлхэйн конгрессэй Саг үргэлжын комитетэй Стокгольмско сессини уржада хангалта нэгдүүлдэнэ мэдүүлэнэ.

Латвинска ард гэжэ депутат А. О. Абзалон-Саксе хэлэнэ. — Үхэл ба хосоролһоо советскэ засагаар, агуухэ Сталиинаар абаралдаа. Энэ арад болбол советскэ республикануудай ахадгүйгү бүлэ дотор эрхэ сүлөө ба эл жаргал олоо. Энэ арад болбол бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдалай түлөө хэлбэршэгэй сэхээр ба эрид шуудаар тэмсэнэ.

Манай хилые абдэнэн американска самолётдэй үзэдөө дуудлаагүй аашада Советскэ Латвинин ажалшад, бүхы советскэ ардад ба бүхы прогрессивнэ хүн түрэлтэндэ алдар, дураа гутаган байна. Самолёт хадаа Латвинин газар дээр гүр ниндэ, тэрэниие США болбол

Союзай Соведей хуули гаргалгын дурадхалуудай Комиссида Энэ оной июнийн 16-да нүхэр А. Н. Поскребышевэй түрүүлэгшэ доро СССР-эй Верховно Соведей Союзай Соведей хуули гаргалгын дурадхалуудай Комиссини нэгдэхэ пленарна заседани болбо.

Хуули гаргалгын дурадхалуудай Комисси тухай Дүримэй 14-дэхэ статьятай зохилуудан, комиссини түрүүлэгшын орлошо ба секретарь хунгадана. Комиссини түрүүлэгшын орлошоор нүхэр Д. С. Коротченко, Комиссини секретаряар нүхэр Е. А. Фурцева хунгадана.

Комисси хадаа нийтэсоюзна хуулин проектүүдые бэлдэхэ талаар мүнөө үедэ хэгдэжэ байгаа хүдэлмэри тухай информацие сонсоһон ба Комиссини 1950 оной 2-дох хахадай хүдэлмэрини түсэбые баталан байна.

Национальностнуудай Соведей хуули гаргалгын дурадхалуудай Комисси тухай Дүримэй 12-дох статьятай зохилуудан, комисси хадаа нүхэр М. Ф. Шкирятомые Комиссини түрүүлэгшын орлошоор ба нүхэр А. Я. Пельше Комиссини секретаряар хунгадан байна.

Уншалгын байшангуудай, хүдөөгэй клубуудай ба библиотекэнүүдэй хүдэлмэрилгшэд полинууд болон фермэнүүд дээгүүр ажаллажа байгаа хүнүүдэй культурна эрилтүүдые хайнаар ойлгодог ба хангадаг болоо. Ном зөөгшэдэй, нүүдэл библиотекэ даагшаддэй, нз бачуудай эрхэгдэ колхозниуд тэдэниие эгээн эрхим айлшад гэжэ угтадаг ба нүүлшын хонинуудые тэдэниие дууладаг байна. Мүн тэдэнэй асарһан ном, журнал, газетнүүдые хонирхолтойгоор уншадаг болоо.

Түнхэнэй аймагай культурно-гэгээрэйшэй эмхи зургаануудай хүдэлмэрилгшэд ном зөөгшэ — избач Жамсаран Арьянай үүсхэлэ тэрэ дары дэмжэлэн юм. Ном зөөгшэ уялгуулаха талаар тэдэнэр аймагай зүблөөн дээрэ эхэхэн уялгануудые абаа нэн. Тэдэ уялганууда мүнөө үедэ түнхэнэйхид хайнаар дүргэжэ байна.

Олон тоото избачнууд, хүдөөгэй клубуудые дааншад, мүн Түнхэнэй сельскэ библиотекэ эхэхэн хүдэлмэри ябуулин. Избачууд тон түрүүн өөһэдөө ном зөөгшэ юм. Гүрэнөө, тэдэнэр энэ хүдэлмэридөө нийлэдэ олон эдибхитэд — залуушүүдые хабдадуулаха. Торско клубые дагша нүхэр Зондеев ном зөөгшые илангага шалдамгай хайнаар эмхидхэ. Нүхэр Арьянай бэшэе Зондеев клубайнгаа эдэбхитэй зүблөөн дээрэ зүбшэн хэлэсүүлдэ, ном зөөгшэд арбаад шахуу эдибхитэй комсомолуудые

советскэ газар гэжэ мэдэрдэггүй, гэжэ баталхана США-гэй гүрэнэй ажал-ябуулагшад хонгороор ба тэрэнээр хэдэлэн байна. Зүгөөр бидэнэр, — гэжэ депутат Абзалон-Саксе мэдүүлэнэ, — латышууд, бидэниие империалистическэ агрессорнууд мэдэрэн гү, али мэдэрэггүй гү гэжэ асуунагүйбди. Латышска ард ингэжэ хэлэнэ:

— Латвийска газар — советскэ газар, латвийска тэнгэри — советскэ тэнгэри мүн.

Эдэ үгэнүүдые депутатууд ба айлшад нэрвемэ алыгаташалгануудаар угтана.

СССР-эй Верховно Совет болбол эб найрамдалай тала баригшаддэй Бүхэдэлхэйн конгрессэй Саг үргэлжын комитетэй дурадхала бүхы парламентауудһаа эгээл түрүүлэгшэ харко үгөө гэжэ депутат Н. С. Тихонов тэмдэглэнэ.

Москвгай, Ленинграддэй, Украинска ба Латвийска ССР-нүүдэй депутатуудай бүлэгһөө депутат Тихонов болбол эб найрамдалай тала баригшаддэй Бүхэдэлхэйн конгрессэй Саг үргэлжын комитетэй дашарамдуулан СССР-эй Верховно Соведей Мэдүүлгын проектые зүбшэн хэлсэлгэдэ табана.

Түрүүлэгшэ болбол депутат Тихоновэй оруулан дурадхалые голосованида табана.

Эб найрамдалай тала баригшаддэй Бүхэдэлхэйн конгрессэй Саг үргэлжын комитетэй хандалгатай дашарамдуулан ССР Союзай Верховно Соведей Мэдүүлгэ нэгэн голосоор, бүхы депутатуудай нэрвемэ алыгаташалган доро баталан абтаба.

Сессини зүбшэн хэлсэхэ зүйлнүүд дүүрбэ. Түрүүлэгшэ болбол СССР-эй Верховно Соведей нэгдэхэ сессини хаагдаһан тухай сонсоһо.

Энэ оной июнийн 16-да нүхэр И. А. Каировай түрүүлэгшэ доро Национальностнуудай Соведей хуули гаргалгын дурадхалуудай Комиссини 1-дэхэ пленарна заседани болбо.

Комисси хадаа нийтэсоюзна хуулин проектүүдые бэлдэхэ талаар мүнөө үедэ хэгдэжэ байгаа хүдэлмэри тухай информацие сонсоһон ба Комиссини 1950 оной 2-дох хахадай хүдэлмэрини түсэбые баталан байна.

Национальностнуудай Соведей хуули гаргалгын дурадхалуудай Комисси тухай Дүримэй 12-дох статьятай зохилуудан, комисси хадаа нүхэр М. Ф. Шкирятомые Комиссини түрүүлэгшын орлошоор ба нүхэр А. Я. Пельше Комиссини секретаряар хунгадан байна.

Республикын колхозууд ба МТС-үүдэй хүдэлмэрилгшэд парти ба правительствын тогтоолыё халуунаар хайшаана

Механизаторнуудай баяр

Закаменай МТС-эй механизаторнууд 1950 ондо ургаса хуряалгы ба хүдөө ажыхан продуктуудай бэлдхэлнүүдые үнгэргэхэ тухай СССР-эй Министрүүдэй Соведей ба ВКП(б)-гэй ЦК-гэй тогтоолыё баяр баясхалантайгаар угтажа, бүрин хайшааба. Тинхэ зуураа, МТС-эй хүдэлмэрилгшэд энэ жэлэй ургаса хуряалгы түгэс бэлдхэлтэйгээр угтажа, тэрэниие агротехническэ эрхим болзоруудта, үндэр шанартайгаар үнгэргэхэ уялга абалан байна.

Тэдэнэр ургасые гээлтэйгөөр урлахын тулада бүхы комбайнуудта зерноуловительнуудые хайнаар түхээрхэ гэсээд, хэлсэлгэнэ бэлдүүлжэ эхилбэ. Парти ба правительствын энэ тогтоолоор өөрыг жонон эндэх механизаторнууд комбайн ба хуряалгын бусад машинануудай заабаарилгын темпые улам шангадхаа. Комбайнернууд Цыбенон, Бадмаев, Ванданов гэшлэдэ заабаарилга дээр эрхим жэшээ харуулжа, өөрынгөө машинануудые бүрин бэлдхэлэн байна.

Убһэнэй үндэр ургасын түлөө

Сабшалангай га бурини 12—14 центнер убһэ хуряаха зорилго табилан Иволгин аймагай Сталиний нэрэмжэтэ колхозой луговолууд «1950 ондо ургаса хуряалгы ба хүдөө ажыхан продуктуудай бэлдхэлнүүдые үнгэргэхэ тухай» парти ба правительствын тогтоолтой танилсаад байхадаа, абалан уялгануудаа заагагүй үнэн хэрэг дээрэ дүүргэхадни гэжэ шөө дахин мэдүүлбэ. Энэ колхозой луговолуудай олонхиднь үндэр наһатай болонхой. Тинхэбэшые, арелин ажал хэхэдэ залуушуулаһаа бишыхашые гээлдэггүй юм.

Элдэр энэ хабарай үедэ сабшалан хайжаруулха хүдэлмэридэ үндэр эдэбхитэйгээр хабаадалсаа. Эртэ хабар байхада эдэ лугово-

дууд хэдэн колхознигуудтаа хамта, 5,5 километр угатай хубаг ханава малтан юм. Тэрэнэй ашаар эдэ луговолууд сабшалангай нэгдэхэ уналалые амжалттайгаар дүүргэһэн байна. Мүнөө хоёрдохи ба гурбадахы уналалга хэжэ байна.

Парти ба правительствын халуун анхараалар хүрээлгэһэн Советскэ Союзай бүхы колхозно таряашалтай нэгэн хамта, Сталиний нэрэмжэтэ колхозойхид сабшалан хайжаруулга дээрэ улам ехэ амжалтануудые туйлажа, бүхы талмайһаа убһэнэй үндэр ургаса хуряаха хэрэгтэ шэнэ хүсэтэйгөөр оролсобо,

Т. Истаев.

Н. Хазарев.

Т. Истаев.

Т. Истаев.

Т. Истаев.

Т. Истаев.

Т. Истаев.

Түрүү трантористнуудай үгэ

Сталиний нэрэмжэтэ колхозой поли дээрэ хүдэлмэрилгшэ Чесанын МТС-эй № 3 тракторна бригада партай нэгдэхэи хахалалгын түсэбые июнийн 10-да дүүргэбэ. Бригадын трантористнууд мүнөө үедэ партай саашанхи элдүүлгы үнгэргэжэ байна. Трактористнууд Эрданеев, Суворов, Балданов гэшлэдэ хабарай тарилгаһаа эхилдэ, мүнөө хүртээр үндэр бүтээсэ туйлажа, түрүү нэрүүдээр алдаршуулаар.

Мүнөө энэ бригадын гэшүүд

«1950 ондо ургаса хуряалгы ба хүдөө ажыхан продуктуудай бэлдхэлнүүдые үнгэргэхэ тухай» СССР-эй Министрүүдэй Соведей ба ВКП(б)-гэй ЦК-гэй тогтоолыё халуунаар угтажа, нэгэн дуугаар хайшаагаад, ургаса хуряалгада өрхимээр бэлдхэжэ, тэрэниие түргэнөөр, эрхим шанартайгаар үнгэргэхэ гэгэн шэнэ уялгануудые абаа.

Ц. Батуев.

Ц. Батуев.

Ц. Батуев.

Ц. Батуев.

Ц. Батуев.

Ц. Батуев.

Нэгэн дуугаар хайшааба

«1950 ондо ургаса хуряалгы ба хүдөө ажыхан продуктуудай бэлдхэлнүүдые үнгэргэхэ тухай» СССР-эй Министрүүдэй Соведей ба ВКП(б)-гэй ЦК-гэй тогтоолыё халуунаар угтажа, нэгэн дуугаар хайшаагаад, ургаса хуряалгада өрхимээр бэлдхэжэ, тэрэниие түргэнөөр, эрхим шанартайгаар үнгэргэхэ гэгэн шэнэ уялгануудые абаа.

Колхозой түмэршэ дархашуу эдэ үдэрнүүдтэ илангага хайнаар хүдэлмэрилжэ байна. Тэдэнэр 6 сенокосилка, 6 морин тармуур заабаарилжа дүүргэ. Мүн үбһэ хуряалгын олон тоото гар зэмсэгүүд — аса, хажуур, тармуур мэтэүүд бэлэн болонхой.

НОМ ЗӨӨЛГЫЕ УЛАМ ҮРГЭДХЭЕ

Уншалгын байшангуудай, хүдөөгэй клубуудай ба библиотекэнүүдэй хүдэлмэрилгшэд полинууд болон фермэнүүд дээгүүр ажаллажа байгаа хүнүүдэй культурна эрилтүүдые хайнаар ойлгодог ба хангадаг болоо. Ном зөөгшэдэй, нүүдэл библиотекэ даагшаддэй, нз бачуудай эрхэгдэ колхозниуд тэдэниие эгээн эрхим айлшад гэжэ угтадаг ба нүүлшын хонинуудые тэдэниие дууладаг байна. Мүн тэдэнэй асарһан ном, журнал, газетнүүдые хонирхолтойгоор уншадаг болоо.

Түнхэнэй аймагай культурно-гэгээрэйшэй эмхи зургаануудай хүдэлмэрилгшэд ном зөөгшэ — избач Жамсаран Арьянай үүсхэлэ тэрэ дары дэмжэлэн юм. Ном зөөгшэ уялгуулаха талаар тэдэнэр аймагай зүблөөн дээрэ эхэхэн уялгануудые абаа нэн. Тэдэ уялганууда мүнөө үедэ түнхэнэйхид хайнаар дүргэжэ байна.

Олон тоото избачнууд, хүдөөгэй клубуудые дааншад, мүн Түнхэнэй сельскэ библиотекэ эхэхэн хүдэлмэри ябуулин. Избачууд тон түрүүн өөһэдөө ном зөөгшэ юм. Гүрэнөө, тэдэнэр энэ хүдэлмэридөө нийлэдэ олон эдибхитэд — залуушүүдые хабдадуулаха. Торско клубые дагша нүхэр Зондеев ном зөөгшые илангага шалдамгай хайнаар эмхидхэ. Нүхэр Арьянай бэшэе Зондеев клубайнгаа эдэбхитэй зүблөөн дээрэ зүбшэн хэлэсүүлдэ, ном зөөгшэд арбаад шахуу эдибхитэй комсомолуудые

элидхэлнүүдые үнгэргэнэ. Сэлэнгын аймагта избач Арьянай үнэтэ үүсхэлэ баһал хайнаар дэмжэгдэ. Юрөөгэй, Ново-Сэлэнгинскэ, Үбэр-Зөөхэй уншалгын байшангуудта, Тамчин хүдөөгэй клубта, аймачна библиотекэдэ ном зөөгшэ хайнаар эмхидхэлдэн байна. Илангага аймачна библиотекын хүдэлмэрилгшэд аймцентрын ажалшаддэй дунда ном зөөгшые үргэнөөр эмхидхэбэ. Тус библиотекын библиотекэр комсомолка Н. Архинева үдэр бүри обэдэй һүүдээр үдшын 10 ца хүртэр ажалшаддэй гэр байраар яважа, тэдэнэй ном тараан үгэдэг. Гадна литература тухай хэрхэлдөө болон уншалга хэдэг, тэдэнэй эрилтүүдые тодорхойлдог байна.

Баргажанай аймагай библиотекын ном зөөгшэд уншалгыдые гэрэнэ хангаха абалдые муу бэшээр тарааха талаар эндэ бага бэшэ юмэн хэгдэ. Аймачна ба хүдөөгэй библиотекэнүүдэй фонднуудаа хэдэ хэдэн нүүдэл библиотекэнүүд колхозуудта элгээлдэнэ байна. Мүн Чесанын хүдөөгэй клуб, Дунда Худанай, Доодо Худанай, Хэжэнгын, Дээдэ Хэжэнгын уншалгын байшангууд өөһэлднөө харьяата колхозуудай таряанажалай ба тракторна бригадануудта, мал ажалдай фермэнүүдтэ ном зөөгшэ эмхидхэ. Тэрэниие гадна колхозуудые шөфтэй абалан аймачна эмхи зургаануудай түлөөлгшэд тэдэ колхозуудта лекци, хөөрөөдөө,

Баян-Голой хүдөөгэй библиотекын (Баргажан) ном зөөгшэд комсомолканууд Ястребова ба Козулина гэшлэдэ Ястр Маркссын нэрэмжэтэ колхозой таруу хуудалтай малажалдай фермэнүүд дээгүүр холодо ябадаг, малшадта шэнэ шэнэ номуудые үгэдэг. Мүн Сувинскай уншалгын байшангые дагша нүхэр Проскуликова ном зөөгшэ комсомолуудтаар дамжуулан колхозуудай холын фермэ ба бригадануудые элдэб номуудаар таһалгаряагүй хангадаг байна.

Тинхэбэшэ избач Арьянай үүсхэлэ бүхы аймагуудта дэмжэгдэ гэжэ хэлэхэ аргагүй. Мухаршээрэй, Хорини, Эдын ба бусад аймагуудта ном зөөн уншуулха ябадые тон муугаар хүтэлбэрилнэ. Тус аймагуудай культурно-гэгээрэйшэй эмхи зургаанууд эн

Тэжээл бэлэдхэлгые яаж эмхидхэхэбибди

(Сэлэнгын аймагтай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой үбнэ хурялгы ба тэжээл силосовалгы үнгэрэгэлгын түсэб)

Хөмжөө юундэ абанагүбэ?

Хэжэнгын аймгогребсокой правлени худалдаа наймаанай худалмэринэ найжаруулха ба кадриууды шэлэн абаха хэрэгтэ анхаралаа багаар хандуулна.

Аймагтай центртэхи магэнуудта советскэ худалдаа наймаанай журамые эбдэхэ, гүрэнэй зөөриие хулгайлаха ябадалууд олон гарна.

Эндэхи сельпогой правлени гүрэнэй ба кооперативна зөөриие үргисхэдтэ хэмжээ абанагүбэ. № 1 магазинай продавец нүхэр Иванова байгша оной январин 1-нэй байдалаар 4 мянга шахуу түхэрүгэй үрлгтэ хээн байгаа. № 6 магазинай продавец Давыдова мартын 1-нэй байдалаар 1384 түхэрүгэй эд бараа үрлгэн байна. Дурсагдагша продавецууд мүнөө болотор ямаршье харюусалгада хабаадуулагдангүйгөөр худалмэрилжэ байнаар.

Сельпогой правленин түрүүлгшэ нүхэр Бухарин бэшэмэй захиралтаар магазинуудта төнил нүхэдтөө бараа үгүүлдэг. Үнгэрэгшэ майн 19-дэ хэдэн килограмм крупа, сагаан гурил гэхэ мэтэ продуктууды танилнуудта табиюудлан байна. Эндэ шэнээр нээгдэн ларёк харааха дээш сар соо патентгүйгөөр наймаа хэжэ байна.

Г. Ильин.

Шанар муутай продукция

Яруунын аймагтай промкомбинат үргэн хэрэгшээ эд бараа шанар муутайгаар бүтэнэ. Жэшээлхэдэ, энэ комбинатта столууд, стулууд нойтон модоор хэгдэнэ. Эндэ модоо сабуугаар нягта ябадал үшөө гуримшаалгүй. Арай гэжэ үйлдбэрлөө болоһон продукция (мебель) магазинуудта арбаад хонго бараг янзатайнууд байдаг. Тэрэнхээ сааша зүйлзөөрөө арайлажа, гантажа эхилээд, үшөө хэдэ хонго соо хүсэд хатахаддаа бутаржа унашадаг юм.

Гаяхан нэгэ хургуулин 8 тул худалдан абаһанин тэднэ булгадаа хасгажа бута нуршоо. Хажинадаг, һонхигондог ступла зарим хүнүүдэй эндэ тэндэ шэм-хүүлээшье абадаг ушарнууд олон гардаг.

Энэ шанаргүй продукция хадаа тус промкомбинатай директор нүхэр Машановой шалабаригүй худалмэртэй таһаршагүй холбоотой байһанин эндэ харагдана. Нүхэр Машанов үүсхэлтэйгөөр, оролдосотойгоор худалмэрилжэ, найн шанартай продукция ажалшадай эрилтэе хангаха сатнай ерээ бэшэ гү?

Ц. Номтоев.

Эзэгүй болоһон клуб

Кяхтын аймагтай «Пограничник» колхозой клубта культуургэгээрэлэй худалмэри оройдоо ябуулагданагүй. Тинмээнэ сүлөөтэй сагтаа культуураар сэнгэ амарха газар колхознигуудта олдонгүй.

Энэ клуб аяр үнгэрэгшэ жэлэй февраль харааха хойшоо эзэгүй болодоггүй, харин саг үргэлжэ хаалтатой байдаг. Эзэгүйтөө болдо, тус клуб шорой шохойдоо дарууланхай, сонхонуудын тэһэ сохигдошонхой юм.

Тус колхозой түрүүлгшэ Карпов, парторганизациин секретары, Туугуус гэшэд клуба нээжэ, культууран болото гуламта болгохые бүришые хүсэнгүй. Клуба, нэхэ тусаа колхозой гэшүүдэй нэгэнтэ бэшэ хандахадан, энэ асуудал хэлсэхэ сүлөө забдаггүйли гэжэ тэдэнэр харюусадга юм.

Ц. Цыбиков.

Найн условёор хангангүй

Гол мүнүүдэй пароходствени судануудай экипажууд койко бүхэндэ матрац, подушка, одеяла, простынь, полотенцэ гэхэ мэтээр гүйсэд хангагдаа ёһотой байгаа.

Гэбшье, Селенгинскэ районно Управленин пароходуудай экипажууд, унан замай техникскэ участкай худалмэриллэхэд эдэ хэрэгсэлүүдээр хүсэд хангагдаггүй. Койко бүхэндэ простынь ба одеяла байбашье, подушка, полотенцүүдээр хангагдаггүй байнаар. Гална, олонхи пароходуудта командын гэшүүдэй эмхитэйгээр эдэлхэ услоһон байгуулагдаггүй. Табаг, халбагануудар ехэ дутагдана. Тинхэдэ сай ууха кружкануудуудар оройдошье хангагдаггүй. Районно Управленин ба техникскэ участкай хүтэлбэрлэлхэд эдэ дутагданууды ойрын сагта усдахайн тула хэмжээ абаха ёһотой.

А. Мадаев.

„БУРАТ-МОНГОЛЫ ҮНЭН“ 1950 оной июнин 21. 3.

I. Колхозой малажал. Бүдүүн ба шөмөгтө тэжөөл хөрөгөлөгө

Малажал хадаа манай колхозой хүдөө ажахын гол һалбари юм. 1949 ондо колхозой бүхы доходой 66,3 процентий малажалһаа ороһон байгаа. 1950 оной үнгэрэгшэ харахууд соо колхозой бүхы олзо доходой 650 мянган түхэрүгэй байгаа һаань, 507 мянган түхэрүгын шөмөгтө малажалһаа ороһон байха юм.

Адуу малейнгаа ашаг шэмые үлэн дээшлүүлхын тула тэжээлэй һайн база байгуулха хэрэгтэй. Энэ зорилгоор байгша ондо 20 хүнөө бүрдэһэн тусхай луговодческо-мелиоративна бригада байгуулагдажа, сабшалан найжаруулгаар гортотойхон худалмэри хэгдэ. Сабшалан дээрэ 17700 ашаа имг шөбхэ таргагдаа, 177 гектарта үтэг хэгдэ, 3350 гектар сабшалангай газар модо шулуунһаа сэрблэгдэ, 1650 гектар сабшалан нэгэ удаа, 870 гектар сабшалан хоёр удаа уһалагдаа.

90 гектар хэмжээнэй туршалгын талмай дээрһээ га бүрин 50 центнер, тинхэдэ 5 гектар дээрһээ га бүрин 110 центнер ба үнэгэригдэд бусад 1650 гектар дээрһээ га бүрин 18 центнер үбнэ хуряаха гэһэн уялга манай колхоз абанхай.

Сабшалан найжаруулха талаар хэгдэн худалмэринүүд хадаа нингынгээ ашаг шөмөгтө малажалда хүсэд хүрэхэ үбнэ тэжээл бэлэдхэхэ арга олгохо байна.

1950—1951 онуудай малай үбэлжэлгэдэ хэрэгтэй тэжээл бэлэдхэлгын түсэб зохиоһодоо «Колхозно ба совхозно нинтын ашаг шөмөгтө малажалые хүгжөөхэ гурбан жилий түсэб тухай» СССР-эй Министруудэй Советэй ба ВКП(б)-гэй ЦК-гэй Тогтоолоор байгуулагдаһан малай тэжээлэй нормонууды хараада абалсажа, толгой бүридэ нимэ хэмжээтэйгээр тогтоогдоо: бүдүүн тэжээл: мориндо — 30 центнер, үхэргэ — 20, сарта — 29, хашаратга — 12, бурууда — 8, хониндо — 3,5, гахайда — 3 центнер; шөмөгтө тэжээл: үнэсэндэ — 30 центнер, хашаратга — 6, бурууда — 2,5, порсионхотой гахайда — 42 центнер гэхэ мэтэ.

Тэжээлэй балансын ёһоор дүн хамта 72724 центнер бүдүүн тэжээл (үбнэндэ оруулан тоолоходо); 26202 центнер шөмөгтө тэжээл бэлэдхэхэ, колхознойгоо бүхы малые үбэлжэлгын турша соо хангаха байнабди.

Тэрэһнээ гадна, 1700 центнер үбнэ гүрэндэ тушаагдаха, 10900 центнер үбнэний страховой фонд байгуулагдаха юм. Тинмээнэ дүн хамта 74425 центнер бүдүүн тэжээл (үбнэндэ оруулан тоолоходо) бэлэдхэгдэхэ зэргэтэй.

Нимэ хэмжээнэй тэжээл доро дурсагдагша аргаар суглуулагдаха: 3600 гектар сабшалангай газарһаа 52 мянган центнер үбнэ, 190 гектар дээрһээ 5170 центнер зөлдөн хуряагдаха. 2000 центнер набша мүшэр (үбнэндэ оруулан тоолоходо), 10720 центнер һоломо ба михинэ (үбнэндэ оруулан тоолоходо) суглуулагдаха, хоёрдохёо сабшалаар, элүүр, залежна ба ойн дундуурхи сабшаланууд саршадга, 4550 центнер үбнэ хуряагдаха болоно.

Мүн тэршээлэн, МТС-тэй догворой ёһоор тракторна сенокосилкануудаар 700 гектар сабшалан сабшалагдаха юм. Тракторна сенокосилкануудаар сабшаха участогууд талалагданхай. Дээрэ дурсагдаһа бүхы аргануудаар гансашые колхозно нинтын малда бэшэ, мүн колхознигуудай хубин малда хүсэд хүрэхэ үбнэ тэжээл бэлэдхэгдэхэ байна.

2. Ажалай эмхидхөл. Үбнэ хуряалга ба тэжөөл

силосовалгын болзорнууд

Сабшалангай бүхы талмайнууды луговодческо — мелиоративна бригада харууһалдаг. Теэд, бүхы талмайе гансахан энэ бригадын хуряажа хүшэрхэгүй халань, хуряалгын үедэ административна — ажахын худалмэришэдөө бүрид-

хэгдэн нэгэ бригада, таряанажал 2, малажалай 4 бригаданууд худалмэрилхэ юм. Хуряалгын үедэ луговодческо — мелиоративна бригадын гэшүүд дээрэ дурсагдагша бригадануудай составта оруулагдажа, мэргэжэтэй хүнүүд туладаа

үбнэ сабшала, хуряалга, сомолго болон хуряалгын бусад худалмэринүүды толгойлохо байна. Мүнөө тэдэнэр сабшалангай хойноһоо харууһалга хэжэ байһаар.

Сабшалангай участогууд бригадануудта нимээр хубаарилгаданхай гэбэл:

Бригадануудта аялалгаһан участогуудай нэр	Сабшалангай талмай бүхыдөө (гектаргаар)	тэрэ тосдэ				Хуряагдаха			Гектар бүриһөө ургаса (центнерээр)	Бүхы талмай дээрһээ хуряагдаха ургаса (центнер.)			
		добо талын	үлэглэгдэдэг ба үнэгэригдэдэг	үбнэ хуряага ба болдог	тракторгаар	машинаар	гараар	добо талы сабшалангай		үлэглэгдэдэг сабшала	үбнэ хуряага	сөмөлгө	хамта
№ 1 Бригада (Тарянажалай бригада, бригадиринь Булгагов, 61 худалмэришэнэтэй)													
а) Добо Урма	470	80	350	40	270	200	17,4	1360	6300	520	8180		
б) Полевая стая шадар	130	130	—	—	130	—	18,0	—	2340	—	2340		
в) Халгата	200	150	50	—	70	100	17,4	2580	900	—	3480		
Хамта:	800	230	530	40	200	370	17,5	3940	9540	520	14000		
№ 2 Бригада (Тарянажалай бригада, бригадиринь Жугдуров, 58 худалмэришэнэтэй)													
а) Савхан-Урма	510	220	250	40	260	250	11,0	2200	3000	300	5500		
б) Гөлөгэй-Хотогор	290	—	290	—	—	240	50	12,0	—	3500	3500		
Хамта:	800	220	540	40	—	500	11,2	2200	6500	300	9000		
№ 3 Бригада (МТФ, дагашань Дашпилев, 42 худалмэришэнэтэй)													
а) Шулуута	430	210	160	60	100	270	60	15,6	3325	2880	6805		
б) Навагата	150	110	—	40	100	10	40	14,0	1680	—	2080		
в) Наран	80	30	50	—	—	60	20	17,0	360	900	1260		
г) Савхань Алян	60	—	60	—	—	60	—	18,0	—	1080	1080		
Хамта:	720	350	270	100	200	400	120	15,6	5355	4860	10000		
№ 4 Бригада (Племфериз, бригадиринь Эрдэнеева, 41 худалмэришэнэтэй)													
а) Додо Юрөө	500	300	100	100	200	100	100	13,7	4375	1600	6875		
б) Савдита	200	200	—	20	—	20	—	14,0	2920	—	3100		
Хамта:	720	500	100	120	200	400	120	13,9	7295	1600	9975		
№ 5 Бригада (Айм. ажалын персонал, бригадиринь Доржиев, 19 худалмэришэнэтэй)													
а) Халхин Арс	270	40	210	20	100	70	19	1200	3800	200	5100		
№ 6 Бригада (ОТФ, КТФ, бригадиринь Цыдыпов, 24 худалмэришэнэтэй)													
а) Урбуута	290	200	—	90	—	140	150	9,3	1680	—	2700		
Колхоз дотор хамта:	3600	1540	1650	410	700	1910	990	14,4	21986	26300	52000		

Үбнэ хуряалгы үнгэрэгшын зорилгоор 20 сенокосилканууд, 20 морин тармуурнууд заһабарилгагдажа, хуряалгада бэлэдхэгдэнхэй. Мүн тэршээлэн гар ээр зэмсэгүүд хүсэд хүрэхэ хэмжээтэйгээр түхээрэгдэ.

Бригада бүхэнэй худалмэришэдэй список зохиогдон, колхознигуудта сенокосилканууд, морин тармуурнууд, гар хажуурнууд, тармуурнууд, асанууд ба мори үнэгэригдэдэг үгтэнхэй. Колхозник бүхэн өөрингөө худалмэришэдэй участогы мэдэхэ ба бригада бүхэндэ машинистнууд томилогдонхой.

Намагтай сабшалангы түүбэрлэн сабшалагы июлин 5-һаа эхилхэ, июлин 10-һаа сабшалагда жэгдэрэн орохо байнабди. Үбнэ хуряалгын худалмэринэ таряа хуряалгын эжилтэр, худалмэрин 30 үдэрэй турша соо дүүргэхэбди. Тэжээл силосовалгын тула малажалай ферментүүдэй 15 худалмэришэнэтэйгөө бүридэн тусхай бригаданууд эмхидхэгдэнхэй. Эдэ бригаданууды племфермые дагша Д. Эрдэнеева, МТФе дагша Ц. Дашпилев гэшэд хүтэлбэрлэхэ. Тэжээл силосовалга июлин 1-дэ эхилгэдэхэ, июлин 25-дэ дүүргэдэхэ. Силоснэ барилганууд заһабарилгагдажа, силоснэ хахад башын шөнээр барилгажа байна. Силоснэ барилганууды заһабарилга ба барилга июлин 20-до дүүргэдэхэ.

3. Үбнэ хуряалга, тэжөөл силосовалга дээр ажалай нормонууд ба түлөөһөн

Ажалай нормонууд ба түлөөһөн болбол «Колхозуудта ажалай эмхидхэлые найжаруулха, бүтээсьиен дээшлүүлхэ» ба түлөөһөн гуримшуулха тухай» СССР-эй Министруудэй Советэй 1948 оной апрелин 19-нэй Тогтоол соо хараалагдаһанин үндэһэ болгон абажа зохиоглоо.

1949 ондо үбнэ хуряалга дээрэ колхознигууд ажалайнгаа нормонууды үлүүлэн дүүргэдэг байгаа.

Жэшээнь, гар хажуураар 0,60 гектар сабшаа нормотой байгаа һаа, тэрэнээ 120—150 процент дүүргэдэг, сенокосилкаар 4 гектарай орондо 5—6 гектар сабшалаг һэн.

1950 ондо ажалай нормонууд ба түлөөһөн шөнээр харагдажа үзэгдөөд, колхознигуудай хамтын суглаагаар баталагдан байна. Үбнэ хуряалга ба тэжээл силосовалга дээрэ зохиогдон ажалай нормонууд ба түлөөһөн имэ:

Худалмэрин нэр	Ямар хэмжээгээр	Ажалай нормо үтэр соо	Түлөөһөн аялга үзүрөөр
Үбнэ сабшала.			
1. Тракторгаар сабшала	га	15	—
2. Морин сенокосилкаар:			
а) добо талын сабшалан ба залег	—	4,5	2,0
б) үтэгжүүлэгдэн, уһалагдадаг сабшалан	—	4,0	2,0
3. Гараар сабшала:			
а) добо талын сабшалан ба залег	—	0,60	1,75
б) үтэгжүүлэгдэн, уһалагдадаг сабшалан	—	0,60	1,75
4. Гараар үбнэ һэлнлгэ	—	2,0	1,25
5. Нэгэ халаанай морёор үбнэ тармалга	—	6,0	1,25
6. Гараар тармалга	—	1,3	1,25
7. Гараар бухал тавилга	—	2,0	1,50

8. 1 километрын газарта нэгэ морёор бухал шэрэлгэ	цент.	70	1,25
9. Намагтай сабшаланһаа нойтон үбнэ хуурай газарта гаргалга	га	0,75	1,5
10. Сомолго:			
а) үбнэ хаялга	цент.	60,0	2,0
б) норуулга	—	100	1,25
11. Бухал оруулга ба бухал шэрэлгэ, сомогшодой хойноһоо хог тармалга	—	80	1,5
12. Гүрэндэ үбнэ тушаалга	—	2,5	1,5

Силос далалга.			
1. Силоснэ яама, траншейнуудые малталга ба сэрблэлгэ	кбм.	4	1,5
2. Сенокосилкаар силоснэ культурунууды сабшала	га	4	2,0
3. Силоснэ ногоо гараар сабшала	—	0,5	1,75
4. Сабшалаһан силоснэ ногоо морёор тармалга	—	6	1,25
5. Гараар тармалга	—	0,5	1,25
6. Силоснэ ногоо шэрэлгэ:			
1 километртэ	ашаа	50	1,5
3 километртэ	—	25	1,5
7. Силоснэ ногоо гараар хэршэлгэ	цент.	1,5	1,5
8. Силоснэ ногоо морёор силос хэршэдэг машинаар хэршэлгэ	—	100	1,0
9. Хэршэдэггүй ногоо силоснэ яамада хэлгэ	—	50	1,5
10. Набша мүшэртэ тэжээл бэлэдхэлгэ	—	0,0	1,0

«1950 ондо ургаса хуряалгы ба хүдөө ажахын продуктуудай бэлэдхэлүүды үнгэрэхэ тухай» СССР-эй Министруудэй Советэй ба ВКП(б)-гэй ЦК-тэй тогтоол соо «Үбнэ тэжээл бэлэдхэхэ ба силос дараха түсбүүдэ үлүүлэн дүүргэнэй түлөө колхознигууды урмашуулхын зорилгоор, үбнэ хуряалга ба тэжээл силосовал-

гаар тогтоогдомол нормонуудһаа гадуур дүүргэн ажалайн түлөө колхознигуудта хоёр дахин ехэ хэмжээнэй ажалта үдэр түлэхэ» гэжэ хэлэгдэнэ. Ажалайнгаа нормые үлүүлэн дүүргэнэй түлөө колхознигуудта түлөөнэ үгэхэдөө тус тогтоолы хүтэлбэри болгохобди.

4. Үбнэ хуряалгын ба тэжөөл силосовалгын график

Үбнэ хуряалгы худалмэрин 30 үдэр соо дүүргэхээр бодомжолжо, худалмэрин түсэб зохиогдоо. Энэ түсэб правленин заседангаар ба колхознигуудай хамтын суглаагаар баталагданхай:

Бригада	Ямар хэмжээгээр үдэр	Худалмэрин хэмжээ	Хуряагдахын				Ямар болзор соо дүүргэхэ ёһотой	
			Тракторгаар	Морин сенокосилкаар сабшала	Гараар	Үдэрэй лаалга бариг	Эхлэһэн	Дүүргэхэ дэхэ
№ 1 Бригада								
Сабшала	га	800	200	370	230	44	10-VII	27-VII
Тармалга	—	800	—	760	40	27	11-VII	28-VII
Бухаллага	—	800	—	800	26	26	12-VII	29-VII
Сомолго	цент.	14000	—	—	490	14000	14-VII	1-VIII
№ 2 Бригада								
Сабшала	га	800	—	500	300	36	10-VII	1-VIII
Тармалга	—	800	—	760	40	27	11-VII	2-VIII
Бухаллага	—	800	—	800	26	26	12-VII	3-VIII
Сомолго	цент.	9000	—	—	9000</			

Заиграйн зарим колхозууд радиофикацияг унжагайруулна

ВКП(б)-ий Обкомой III-дах и пленум хадаа хүдөө тосхонуудыг, колхозуудыг гүйсэд радиофикацияг хэ гэж тогтоон байна. Энэ үгээг эх удаханаартай культуура эмгэж-ябуулгыг Заиграйн аймагай олон колхозууд бодото дээрнэ биедүүлж байна. Энэ талаар илан-гала Верхне-Талецка сельсоведэй «Красный партизан» колхозой гэ шүүд эдэбхитэйгээр ажаллаа. Богонихон болзор соо тэндхи бүхы колхознуудтай гэрнүүдтэ радио оруулагдан байна.

Тус колхозоо жэшэ абан «Дээд-Илькин сомоной колхозууд гэ шүүдэйнгэ гэрнүүдыг радиотой болгоо. Кировый нэрэмжэтэ колхозой 82 колхознуудтай гэрнүүд радиотой болохтой. Мүн Сталиной нэрэмжэтэ колхоздо 92 точкотой колхозно радиоузел тохдоогоо. Гэбшье, энэ найшаалта үсхэ-ые зарим колхозууд дэмжэн аба-пагуй. Жэшээлбэл, Онохойн сельсоведэй «Красный, опытник» кол-

хоздо (түрүүлэгчтэн Михайлов), Старо-Брянска сельсоведэй Лени-нэй нэрэмжэтэ колхоздо (түрүүлэг-шын Лазарев) радио байхагуй. Колхозуудаа радиотой болохо ту-иша аймсоведэй гүйсэдкомой зүг-нөө тус колхозуудтай түрүүлэгш-нэртэ хоёр дахин заагдан байна. Тээд тэднэр эдэ заабаринуудыг биедүүлж гэжэ оролдоногүй.

Мүн 9 колхозуудыг хангахаар колхозууд хоорондын радиоузел бариха гэжэ ВКП(б)-ий айком ба аймсоведэй гүйсэдкомой тогтоого-лэн. Гэбшье, энэ тогтоолыг саар-хан дээрээ үлшоо.

Хүдөө тосхон ногагуудыг радио-фикацияг Заиграйн аймагай зарим колхозуудта хайша хэрэгээр, бира-гүйгөөр ябуулагдана гэжэ эдэ ба-римтанууд гэршэлэн. Энэ гэгдэлээ дэры усадахын тулада аймагай партийна ба советскэ органууд тусхай хэмжээ абаха ёготой.

И. Баженов.

Уншагшадай тоо олошорно

Сэлэнгын аймагай библиотекын ном уншагшадай тоо жэл ерэхэ бүри олошорно, библиотекын номуудайн фонд түргөөр ургана. Бүхы номуудайн тоо 1945 онойхидо орходоо 3 дахин нэмээ, уншагшад-дайн тоо мүн лэ хэдэн дахин олошорон байна.

Тус библиотекын уншагшадай дунда эдлэб наһанай хүнүүд бии. Гэндхи эгээл ехэ наһатай унша-шва гэрий эзэн экэнэр Мария Фла-това Пермакова гансахан май на-ра соо урнайханай 8 номуудыг уншаа. Мүн энэ саг соо залуу ун-шагшад нэгэн болохо Григорий Ульянов хадаа В. Пановагай, А. Первенцевэй, Козловой зоёохон номуудыг уншахааа гадна хүэр

И. В. Сталиной биографине, ВКП(б)-ий Уставыг, РСФСР-ий Конституцие, СССР-ий ардагй ажахыг хэргээн бодохоо ба хү-жөөх табан жэлэй түсөөбө хай-наар шудалаа. Тэрэшлэн эдэбхи-тэй уншагшад нүхэд Т. Миронова, А. Спирина, Е. Иринева ба бусад тус тустай 6—7 номуудыг үнэгэр-шэ нарада уншаа.

Үбнэ хуряалгын компаниин үедэ колхознуудыг номуудаар ханга-хын тулада 15 нүүдэл библиотек-нүүд шэнээр эмхидхэгдэж байна. Библиотекын хүдэлмэрилшэд культуури-ниинтын хүдэлмэрилшэд эдэбхитэйгээр хабадалсаха юм.

В. Бадашкеев.

Агитбригадын туһаламжа

Заиграйн аймагай культурын байшангай агитационно-ураннай-канай бригадыг БМАССР-ий габыята артист нүхэр В. Гусев хүтэлбэрилнэ. Энэ бригада агитационно болон ураннайханай хэмжээ-ябуулгануудыг амжалта-тайгаар ябуулжа, аймагайнгаа ажалшад дунда хүндэтэй бо-лонхой.

Богонихон болзор соо тус бри-гада 14 колхозуудыг, Черемухов-

ско, Хандагатайн, Баруун Гарба-гатайн леспромхозуудыг ба ме-ханизаторска кадрнуудыг бэлд-хэжэ хургуулине хангаа, 24 кон-церт табиһан байна. Гадна, бри-гадын гэршүүд лекцинуудыг ун-шадаг. «Дайшалхы хуудан», ха-нын газетэ гаргахадан агитатор-нуудта бодото туһаламжа үзүү-дэг юм.

Б. Ильин.

Харгы заһабарилгын воскресник

Гаяхан Яруунын центр—Сос-ново-Озерскын ажалшад воскрес-ник эмхидхэжэ, харгы заһабарил-гада олооро гараба.

Воскреснитэ хабадалсаһан 170 гаран хүн нэгэ үдэр соо 487 погонно метр канавы шэнээр малтаһан, 450 погонно метр кана-ва сээрлэн ба бусад хүдэлмэри-нуудыг дүүргэһэн байна.

Аймагай ветеринарна лечебни-цын, метеостанциин, хургуулиин

коллективүүд илангаа найнаар үдэлмэриллөө.

Т. Сараева.

Хэжэнгэ, Чесанын сомоной Со-ведэй түрүүлэгшэ нүхэр Гаврило-вагай эдэбхээр харгы заһабарил-гын воскресник найхан эмхидх-дэг. Воскреснитэ хабадалшад 80 квадратна метр газар малтажа, «Улаан таряшан» колхоздо ехэ хэн туһаламжа үзүүлэн байна.

Д. Иимев.

Пионерснэ лагерь нээгдэхэнэ

Бяцурин аймагай Шэбэртэ гэжэ гоё найхан газарта наһар пионер-скэ лагерь нээгдэхэнэ. Энэ ла-герьта хүдэлмэришэдэй ба алба-

хаагшад 90 гаран хүүгэд-амарха. Мүн Бичура тосхондо 60 нуу-ритай хүүгэдэй талмай нээгдэхэнэ.

Ф. Степанов.

Италида Стокгольмско уряда гар табина

РИМ, июнин 18. (ТАСС). Римдэ эб найрамдалай тала бар-ишадай Стокгольмско сессиин уряда 250 мянган хүн үсгэлдэр үдэр хүрэтэр гар табиа гэжэ «Унита» газетэ мэдээсэ. Тэды шэнэн тоотой хүн Миланда гар табиа. Тинн атомна ээбсэг хор-ыхын түлөө олонитын кампаниин эхилһэнэй хойшо 2 недели соо Италиин хоёр томо городто хахад миллион хүн гар табиа. Про-мышленна предприятинууд дээрэ Стокгольмско уряда гар табиа кампани амжалтатайгаар ябуу-лагдажа байна гэжэ комитет мэд-ээсэнэ.

Эб найрамдал хамгаалха но-татай комитетуудыг байгуулха хүдэлөөн ургана. Генуяда 300 га-ран комитетүүд, Имола городто 200, Римдэ дэргэдхи Гарбателла гэжэ пригородто 46, Реджо-Ди Калабрия городто 200 комитетүүд байгуулагдаа.

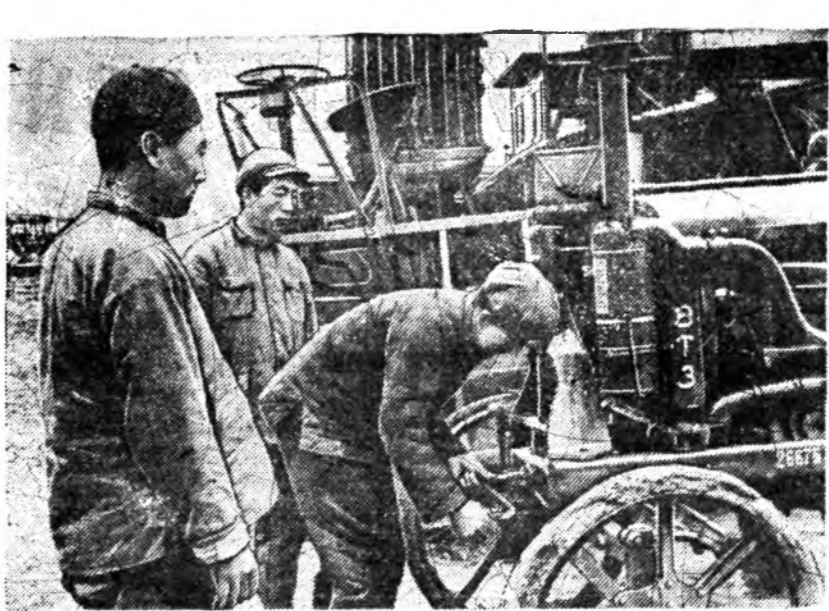
РИМ, июнин 18. (ТАСС). Стокгольмско уряда гар табиа нитын кампаниин эхилһэнэй хойшо 2 недели соо Италиин 10 городуудта 1 миллион гаран хүн гар табиа гэжэ «Унита» газетэ мэдээсэ. Римдэ 334 мянган хүн, Флоренцидэ — 295 мянга, Ми-ланда — 247 мянга, Туринда — 100 мянга, Пармада — 65 мянга, Сиендэ — 63 мянга, Ливорнодо — 50 мянга, Тарантода — 41 мянга, Козенцидэ — 40 мянга, Матерада — 23 мянган хүн гар табиа.

Стокгольмско уряда гар табихаа епископдай арсаһан тухай польско хэблэл бэшэнэ

ВАРШАВА, июнин 18. (ТАСС). Эб найрамдалай тала баригшад Бүхэдэлхэйн конгрессэй Саг үр-гэлжин комитетэй уряда гар табихаа епископдай арсаһан ябалды польско газетэнүүд эйд бургуушаана. Польско епис-копуудай түшгэлдэг епископдай аполитичнэ байха гэдэзын шал худал хэрэг гэжэ «Трибуна» лю-ду» газетэ бэшэнэ.

Хархис ба хорлон хүүдхэхэ ажал-ябуулгыг дэмжэхын тула шажание политическэ зорилго-нуудта ашгаһан хэдэн олон жэшэнуудыг дурдажа, газетэ хадаа Стокгольмско уряда гар табихаа арсаһан епископууд Качмарек ба Адамский гэгшэд гитлеровскэ булмтаргашадтай хани харилсаатай байхын түлөө антиривалһан юм гэжэ хануул-на. Иймэ хараа болдые аполи-тичнэ гэжэ тооложо болохогүй гэжэ газетэ заана.

Эб найрамдалай тала баригш-дай Бүхэдэлхэйн конгрессэй Саг үр-гэлжин комитетэй уряда өөрыгөө гар табихаа арсаһан ябадал хадаа эб найрамдалда эсэргүү тэмсэл мүн гэжэ газетэ бэшэнэ.

Хитад. Хитадай арадай республикада Пекинһээ холо бэшэ газарта Шуняньо гэжэ гүрэнэй хүдөөгэй ехэ ажахы байдаг юм. Эндэ тус орон дотор түрүү-шын трактористнуудай хургуули байгуулагдаа.

Гаяхан хургуулине түрүүшнхнхэ хунүүд дүүргэжэ гараба. 500 гаран трактористнууд гүрэнэй хүдөө ажахы нуудта ябуулагдаа. Мүнөө шэнэ группа хуржа байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: хургуулиин хуратшад тракторай дэргэдэ байна. (ТАСС-ий фотохроника).

Сентябриин 1-дэ эб найрамдалай бүхэлпольско сьезд болохонь

ВАРШАВА, июнин 18. (ТАСС). Хэблэлэй польско агентствын мэд-ээсэһэнэй ёһоор, эб найрамдалай тала баригшад Бүхэ-польско комитетэй баярай засэдиин дээрэ абтаһан резолюци соо дэлхэйн арадуудтай хамта эб найрамдал-лай түлөө польско арадай тэмсэл — атомна бомбодо эсэргүү бүх-эдэлхэйн плевбисцит — польско фронт дээрэ илалтаар түгсөөн гэ-жэ хэлэгдэнэ.

18 мянган польско граждани-нууд, партийна ба партийнабэшэ, шажан шүтэдэг ба сүлөөдэ дура-тай хунүүд эб найрамдалай тү-лөө тэмсэхэ гэнэн эбдэршгүй ду-ра хүсэлөө харуулан байна.

Католическа священнигүүдэй дийлэнхи олонхидын эб найрам-далай уряда тэрэшлэн гар та-

биа. Эб найрамдалай түлөө тэм-сэлдэ дайсан харшаар хандадаг үсөөн бүлэг хунүүд, тэрэ тоодо польско епископууд уряда гар табиагүй.

Эб найрамдалай түлөө польско хүдэлөөн хадаа сентябриин 1-дэ болохо эб найрамдалай сьездин булгалтануудта — шэнэ тулад-даанда эхилжэ орохонь гэжэ ре-золюци соо саашаа хэлэгдэнэ. Польшодо фашистска довтолгын ойи үдэртэ болохо тэрэ сьезд ха-даа эб найрамдалай тала бариг-шадэй энэ оной намар болохо Бү-хэдэлхэйн конгресс дээрэ эб най-рамдалай хүдэлөөнэй хүсүнүүдэй угаа ехэ манифестациин үмэнэ эб найрамдалай тала баригша полягуудыг элсүүлэн гульдхала болохо байна.

Георгий Димитровэй түрээһөөр 68 нэлэй ой

СОФИЯ, июнин 18. (ТАСС). Болгарска арадай вожды ба ба-ша, гайхамшагта революционер ба тэмсэлшэ, уласхоорондын хү-дэлмэришэнэй хүдэлөөнэй хүтэ-лэгшэдэй нэгэн Георгий Димитровэй түрээһөөр 68 жэлэй ой июнин 18-да гүйсэбэ.

Болгари хадаа өөрынгөө эрхим ба үнэн хүбүүнэй дурсахаалыг нагйнаар хадагална. Певни го-род Димитров город болгондон нэрлэгдэ. Марица мүнэнэй эрье дээрэ баригдажа байгаа промыш-ленна шэнэ город Димитровград гэжэ нэрлэгдэ. Болгарска залуу-

шуудай нитын органзацн хадаа «Арадай залуушуудай димитров-скэ союз» гэжэ нэрэтэй юм.

София, Сталин, Русе ба Бол-гарин бусад олон городууд ба тосхонуудта эрхим гоё улшанууд гүү, али талмайнууд, предприят-инууд, хургуулинууд Георгий Ди-митровэй нэрээр нэрлэгдэнхэй.

Софиядэ Георгий Димитровэй музей байгуулагдажа байна. Физическэ культурын дээдэ училищидэ Георгий Димитровэй нэрые олгохо тушаа баярай засе-дин мүнөөдэр Софийско арадай театрта болобо.

Германска демократическа республикада эб найрамдалай түлөө хүдэлөөн

БЕРЛИН, июнин 16. (ТАСС). Германска демократическа рес-публикын хүн зон атомна ээбсэг хорихо тухай эб найрамдалай тала баригшад Бүхэдэлхэйн Конгрессэй Саг үр-гэлжин комитет-эй Стокгольмско уряда олооро гар табиа байна. Эб най-рамдалай түлөө тэмсэлшэдэй не-мецкэ комитет болбол подтичес-

кэ партинууд болон демократи-ческэ нитын организацинуудтай хамтаран Германска демократи-ческа республикын бүхы горо-дууд ба тосхонуудта Стокголь-мско уряда гар табиа кампани үнэгэргэбэ. Олон тоото районууд ба обшчнинуудта гар табилла түргөөр дүүргэгдэ.

Японско компартиё хашан мурдэлгэ үргэлжлөөр

ШАНХАЙ, июнин 18. (ТАСС). Токйогоо абтаһан мэдээсэлүү-дэй ёһоор, Японини гүрэнэй поли-циин управлениин захиралгаар полицейскэ органууд Японини компартиин доодо шатын орган-зацинуудай хойноһоо хингалтыг бүхы орон дотор шангадхаба. Политическэ ажал-ябуулганаа зайсуулагдан Японини компар-тиин хүтэлбэрилшэдэй 7 мянган фотографинуудыг полициин от-деленинүүдтэ элгээхэ ба японско компартиин бүхы гэршүүдэй фо-тографинуудыг суглуулаха гэжэ полициин управлени шиндэбэ.

Июнин 14-дэ японско полици хадаа правительствена ба му-ниципальна эмхи зургаануудай албахагшадай профсоюзудай нэгдэмэл советтэ хоёрдохёо доб-толо.

Полицы Аракава райондохи (Токно) компартиин комитеттэ ба коммунистическэ «Киркорозаэ Симбун» газетын редакция тэрэ-шлэн добтолон байна. Энэ га-зетын редактор Ямабата аресто-валагдаа. Июнин 13-да полицы Фукуокадахи профсоюзана орга-низацида добтоло. «Тонци Сен-сен» газетын редактор Сибута арестовалагдаа.

Июнин 13-да Токйодо ба тэрэ-шадарай газарнуудта 4 комму-нистууд арестовалагдаба.

Вьетнамай демократическа республикадахи залуушуудай организацинуудай ажал-ябуулга

ШАНХАЙ, июнин 17. (ТАСС). Вьетнамска информационно агент-ствын мэдээсэлнэй ёһоор, 1950 оной 1-дхи кварталда «Вьетна-май залуушувудай арадай демок-ратическа союз» отделени Тан-Хоа провинцида хүдөө ажахын 125 мэргэжэлтэдыг бэлдэхэбэ. Энэ организациин 9 мянган гэршүүдын Вьетнамай демократическа рес-публикын арминн ээргэнүүдтэ оробо. Провинцида 63 километ-рам бариха ба заһабарилха, 20 хүүргэнүүдыг бариха абадалда 67, мянган хүн элсүүлэгдэ.

Вьетнамдахи дайнай ябуулганууд

ШАНХАЙ, июнин 17. (ТАСС). Вьетнамска информационно агент-ствын мэдээсэлнэй ёһоор, Нам-Динь городто (Ханой городтоос урғаша 50 мильдэ) вьетнамска партизаниуд майн 15-да фран-цузска 50 солдадуудыг үгы хэбэ. Майн 16-һаа 25 хүрэтэр Вьет-намай демократическа республи-кын сэрэгтэ Хан-Хау ба Ми-Лок гэжэ газарнуудта французс-ска сэрэгэй постнуудыг усадхаба.

Харюусалгатай редактор Д. Д. ЛУБСАНОВ.

МҮНӨӨДЭР УЛАН-УДЭДЭ Гүрэнэй Бурят-Монголой оперо ба баледэй театрта—«Баядера», «Прогресс» кинотеатрта—«Туйл-даа хүрэнэн хүнүүдэй загвор», «Эрдэм» кинотеатрта—«Мишка аристократ».

1950—51 оной хуралсалай жэлдэ түмэр замтай хургуулинуудта эхин классуудай баргууныг бэлдэхэ педагогическа II-дхи класста хурагалдыг абаһан. Дунда хур-гуули дүүргэгшэд абаха. Хурагалда нара соо 180 түхэригэй стипендээр хангагдаха, хургуули дүүргэгшэ тэднэр 2300 түхэригэй тэдхэмэ абаха ба эхин хургуулиин хуралсалай үзүүлэн таноулаха бүхы материалээр хангагдаха байна. Хургуулиин дэргэдэ хамтын байра нээгдэнхэй. Занянтнууд августын 15-һаа эхлэнхэ. Адрес: г. Улан-Удэ, Железнодорожная школа 65.

Улан-Удын шэлэй мекхавод үргэн хэрэгтэйэй зүйлүүд, 3 килограмм багтамжатай шэл банканууд, 7 ба 10 линейнэ лампын шэлүүдыг хи-заарлалтагүй тоогоор сүлөөтэй ху-даллана.

Госпизаводто шофер хэрэгтэй. ул. Улсская 28/3 гэһэн адресаар хандаха.

Улан-Удын «Скотонпорт» кон-тородо агроном, техник-стронтель, кладовщикүүд, мал тууха ба хүдөө ажахын хүдэлмэри хэжэ хүдэлмэри-шэд хэрэгтэй.

г. Улан-Удэ, Железнодорожная школа 21. «Ско-тонпорт» отдал каторган гэһэн адресаар хандаха болохо.

С. Костарев.

Эдир туристнуудта маршрут

Сэлэнгын аймагаар аяншалга

Бидэ мүнөө-нимэ маршрудаар аяншалга хэе: Улан-Удэ—Ново-Селенгинск (пароходоор), Ново-Селенгинск—Галуута-Нуурай стан-ция, Шахта—Сталиной нэрэмжэтэ колхоз — Улан-Удэ (автобусаар ба поездоор).

«Валерий Чкалов» гэжэ пароход Улан-Удэһээ понедельник ба чет-верг бүрин үдэрэй нэгэ часта га-ража ошоход. Сэлэнгэ мүнэн дээр-гүүр пароходоор ябажа, тэрэнэй эрьенүүдыг ба оршон тойрон бай-гаа юумэнүүдыг харахада ехэ но-ниг, аятай байдаг. Олон һонин юумэ харахат.

Бидэ пароход дээрэ гарабади. Улан-Удын пристаны хараа. Тэрэ яагаа ехээр ургаа гэшэб! Совет-скэ засагай тогтохоһоо урда эндэ нэгэ хэдэн сарайнууд байгша һэн.

Сэлэнгэ мүнэн дээрүүн хэдлэдэ пароходууд ябадаг болооб? Оро-дууд анха түрүүн эндэ 1660 ондо эрээ һэн. Тинхэлдэ томо модон он-госонуудаар ябадаг байгаа. Сэлэн-гэ дээрэ анха түрүүшн парохот-дууд 1869 ондо бии болоһон байгаа. Тэднэр купецүүдтэ ха-маатай һэн. Эндэ пароход барилдаг завод үгы байгаа, тинхэнэ тэд-ниин хилын саанаһаа асардаг һэн. Харин мүнөө бидэ пароходуудыг өөһэдөө бүтээһэнди.

Тинн байтарнай пароход хуу-

гайлба. Нэгэ... хоёр... гурба... Гэршүүр дугыг абташаба, тинхсэр пароход эрьенээ холодожо, Сэ-лэнгэ дээрэ гараба.

Гоё найхан үзэгдэл урдманнэй нээгдэнэ. Ехэ город булта шахуу харагдана. Революциин урда тээ бүхы город хадануудай боорбо, Үдэ голлой адагаар, тингээд Удын урда талада байгаа юм. Советскэ засагай үедэ тэрэнэй талмай таба дахин үргдөө. Олон фабрика за-водууд, гоё найхан гэрнүүд бариг-данхай, ехэ ехэ улшануудын ас-фальтатай, модод тариданхай.

Тинн пароходнай улам саашаа ошохо, городнай бага болоһоор хараа далда орохо. Сэлэнгэ мүнэн мүнэнгэй лентэ шэнгээр хаданууд-дай хоорондуур хотирон ошоно. Хоёр талаарн ойнуудаар хушаа-тай үндэр хада хабсагайнууд ха-рагдана. Олтирогууд олон, тэдэн дээрэ үдхэн шэрэнгинүүд харагдана.

Үглөнэй табан час... бодожо, нуур гараа угааха саг болоо, Па-роход хуугайлба. Ново-Селенгин-скд хүрээбэди. Пароход эндэ хоёр час соо зогсохо юм. Түрүү-шэр хуушан Селенгинсктэй танил-сая. Тэрэн мүнэнэй нүгөө эрьедэ юм. Пристанһээ онгосонуудыг абаад, саада тээнй гараа. Онгосоор ябажа, олтирог дээрэ гарабади, Урдань энэ олтирог бэшэ, харин

эрье байгаа, мүнөө шэнэ бии бо-лоһон халаагаар саанаһаа таһа-лаатай. Энэ олтирог дээрүүр ябажа хараа, тинхэлдэ гэрнүүдэй хуури-нуудыг обьорхоби. Эндэ хуушан Селенгинск байһан юм. Энэ газар-ныг таарамжагүй, ходо уһанда абажа, элээр хушаагдадаг бай-ба. Тинхэнэ 1840 ондо городоо нүгөө, үндэр эрьедэнэ нүүлгээд, Ново-Селенгинск гэжэ нэрлэһэн һэн. Хуушан Селенгинскы 1666 ондо воеводо Толбузин гэгшэ байгуулаа юм. Анхандаа тэрэ бишыхан модон хэрэм (острог) байгаа, тэрэниинэ 200—300 хасагууд хамгаалжа байба. Энэ хэрэмдэн монголнууд годо долтолодо һэн, тинхэ долто-логуудай нэгэниинэ 1688 ондо бо-лоһон байна. Тэрэ долтолыг Нэ-гэдэхи Петрын Хитагда эльгээһэн посол Головин 2000 хүнтэй отря-дтай эржэ даралсаһан байха юм.

Хуушан Селенгинскдэ гарнизон, казарманууд бии байгаа. Тэрэ хү-мын хажууда хонхосог байна, эндэ офицернуудэй клуб, тээ дээрэ ка-зарманууд байһан юм. Саашан шэртэжэ харахадаа, офицернуудэй могилауудыг обьорхот. Тэднэй дунда В. В. Якобинн (1693—1769) могила байха, тэрэ хадаа Селен-гинскэ воеводо, генералмайор, олон орденуудай кавалер байһан юм.

1796 ондо Селенгинскэ гарнизон-е

ние селенгинскэ 41-дхи пехотно полк болгон эмхидхэһэн һэн. Энэ полк 1812 ондо Наполеонтой хэг-дэнэ дайнда хабадала, мүн 1823—29 онуудта Турецкэ кампанида, тингээд 1854—55 онуудта Севастоп-олине хамгаалгата хабадалсаа. Эдэһэйгээ түлөө тус полк олон шагналда хүртэһэн байха юм.

Геройическа Селенгинскэ полкын нэгэ тугын Москвада Советскэ Армин музейдэ, нүгөө георгинеско тугын Москва городто, түүхын музейдэ байдаг.

Урдань Селенгинск каторгын ба сүлэгийн газар байгаа. Эндэ де-кабристууд, хүдэлмэришэнэй тү-рүүшын кружогуудай гэршүүд, боль-шевикууд сүлэгдэһэн юм. Ново-Селенгинскын хойно декабрист-нуудай могилаууд байдаг. Полити-ческэ сүлэгдэгшэд хаана хуудаг, ямар ажал эрхилдэг байгаа нэм гэжэ үбгэд хүшээлөө асуугаа нагтай, хөөржэ үгэхэ байха.

Революциин урда тээ Ново-Селенгинск үездэй город байжа, тэндэ 1000 шахуу хүн зон хуудаг байгаа.

Советскэ засагай үедэ Ново-Селенгинск аймачна центр болох-той. Сэлэнгын аймагта олон про-мышленна предприятинууд бариг-даа, хүдөө ажахын үндэһөөрөө хубилаа, томо колхозууд байгуу-лагданхай. Хаа хаанагүй хургуу-линууд, клубууд олоор барилтан-хай. Колхозуудта электростанци-нууд байгуулагдажа байна. Сагай байгаа наа, Селенгинска авто-ремонтно завод үзэжэ болохо. Тэндэнэ поездоор Галуута-Нуур